

פקודת הבטיחות בעבודה

נוסח חדש תש"ל 1970

- היא אחד משני החוקים העיקריים בתחום הבטיחות, הגהות ורווחת העובדים.

היא חוק טכני שירשנו מתקופת המנדט הבריטי המבוסס על "פקודת בתי החרושת". החוק מכונה חוק ה- "מה" משום שהוא מתאר את מה צריך לעשות ומתייחס בעיקר לשלושה נושאים :

א- בריאות: ניקיון, צפיפות, אוורור, תאורה וחום, ניקוז רצפות, השגחה רפואית....

ב- בטיחות: בטיחות במכונות, בטיחות גישה ומעבר, מעליות, סולמות, אבזרי הרמה.....

ג- רווחה: מי שתיה, מלתחות, עזרה ראשונה.....

הפקודה מגדירה את מה צריך לעשות, ויש לתרגם את ה "מה" ל- "איך". לכן הותקנו תקנות הבטיחות בעבודות בנייה שמפרטות את כל האמור בפקודה.

הגדרות:

"בנייה" :

1- עבודות הכנה והנחת יסודות בניין, הקמת בניין, הריסתו, שינוי במבנהו, תיקונו או

קיומו, לרבות חידושים של מילוי המשקים או של הקישוט וניקיון חיצוני של

המבנה (עד המסירה) ולמעט בניה הנדסית.

2- עבודות להתקנת מערכות למים, לביוב, לחשמל, להסקה, או לתקשורת ועבודות

כיוצא באלה, ובלבד שמבצעים אותן אגב הקמת בנייה או בנייה הנדסית.

"בנייה הנדסית" :

1- בניה של קו או שלוחה של מסילת ברזל.

2- בניית מספן, מבדוק, נמל, נתיב שיט פנימי, מנהרה, גשר, מכון מים, מאגר, קו צינורות

מוביל מים, ביוב, או מכון ביוב, הריסתם, שינוי מבנם ותיקונם, צבע ועד המסירה.

3- תכלול גם: א- דרך, מגרש חניה או מסלול תעופה.

ב- סכר או קיר מגן.

ג- קיר תומך שגובהו 150 ס"מ או יותר מעל פני הקרקע.

ד- מתקן עצירה או אגירה לחומר כל שהוא שקיבולו 75 מ"ק או יותר

ה- תעלה להשקאה שעמקה עולה על 120 ס"מ.

ו- בור שעומקו עולה על 180 ס"מ, בור שופכין, בור רקב או בור מחלחל.

עבודות תשתיות ופיתוח:

עבודות עפר, חיצוב, קידוח ויציקת כלונסאות, דיפון, בניית קירות תומכים, סלילת כבישים, עבודות אספלט, הנחת קווי תקשורת, חשמל, ביוב מים וניקוז, ביצוע עבודות תיעול, הנחת קווי דלק או גז ועבודות כיוצא באלה.

הודעה על פעולת בנייה:

א- מבצע הבניה או בנייה הנדסית ישלח למפע"א לא יאוחר משבעה ימים לאחר התחלתן, הודעה בכתב המציינת את שם מבצע העבודה ומען הדואר שלו, מקום ומהות העבודה המבוצעת.

ב- כאשר יש למבצע יסוד סביר להניח שהעבודה תושלם תוך פחות מ- **ששה שבועות** יהיה פטור משליחת ההודעה.

הודעה על מינוי מנהל עבודה:

בכל עבודת בנייה או בנייה הנדסית, מבצע הבניה חייב למנות מנהל עבודה מוסמך, אשר העבודה תתבצע בהנהלתו הישירה והמתמדת (מלבד הקלות של מפע"ר).

מנהל עבודה

כישוריו של מנהל עבודה:

- 1- מי שסיים בהצלחה קורס מנהלי עבודה מוסמכים.
- 2- מהנדס אזרחי, הנדסאי אזרחי או טכנאי אזרחי, שצבר שנתיים ניסיון לפחות בבניה, לאחר שהשלים את לימודיו ועמד בהצלחה במבחן בטיחות בעבודות בנייה ובפני וועדה שמינה מפע"ר.
- 3- מי שהתמנה למנהל עבודות בניה לפי תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה), התשט"ו-1955 לפני יום 01/07/1977.
- 4- מנהלי עבודה שהתמנו לפני 01/04/1989 בעבודות בנייה הנדסית, והוא בעל שבע שנות ניסיון (יוכיח זאת למפע"א).

מינוי מנהל עבודה:

- א- מבצע הבניה אחראי לכך שכל עבודת בינה תתבצע בהנהלתו הישירה והמתמדת של מנהל עבודה שהוא מינה.
- ב- מבצע הבניה יודיע למפע"א, עם התחלת פעולת הבניה, את שמו, גילו, מענו, השכלתו המקצועית וניסיונו, וירשום בפנקס הכללי את שמו ומענו של מנהל העבודה.
- ג- אם מנהל העבודה הפסיק לשמש בתפקידו, מבצע הבניה יודיע מיד, למפע"א, וימסור לו הפרטים של מנהל העבודה שנתמנה במקומו, וירשום בפנקס הכללי את שמו ומענו של מנהל העבודה שנתמנה.
- ד- ההודעה תימסר על גבי טופס ממשד מפע"א, שייחתם בידי מבצע הבניה ומנהל העבודה וישלח בדואר רשום למשרד מפע"א באזור שבו מתבצעת העבודה.
- ה- אם נראה למפע"א שהאדם שנתמנה, אינו מסוגל לבצע את התפקיד בשל רקע מקצועי או ניסיון שאינם מתאימים, הוא רשאי להודיע למבצע הבניה כי אינו מקבל את המינוי וכי עליו למנות מנהל עבודה אחר. ההודעה תהיה בכתב ומנומקת.

פסילת מנהל עבודה:

מפע"ר רשאי, בכל עת, לפסול מנהל עבודה, אם לדעתו הוא אינו ממלא או אינו מסוגל למלא את החובות המוטלות עליו. ההודעה למבצע הבניה תכלול את החובה למנות מנהל עבודה אחר ותימסר בכתב או תודבק באתר הבניה, ויימסר העתק למנהל העבודה שנפסל.

השעיה או פסילה של מנהל עבודה:

- א- מפע"ר רשאי להשעות או לפסול מנהל עבודה מתפקידו ולא לאשר מינויו בכל אתר בניה אחר, והכל לפי המפורט להלן:

1- מפע"א העביר המלצתו להשעות או לפסול את מנהל העבודה לאחר ששוכנע לאור מידע שהגיע לידיו כי מנהל העבודה התרשל בתפקידו, שגה בשיקוליו, פעל בניגוד להוראות או היתר שקיבל.

2- מפע"א העביר המלצתו למפע"ר כי מנהל העבודה אינו מתאים לביצוע העבודה המבוצעת בשל מגבלה פיזית או רפואית, על מנת שיבחן את הממצאים ויקבל החלטתו בדבר התנגדות למינוי לתקופה מוגבלת או ללא הגבלת זמן.

ב- מפע"ר יבחן את הממצאים שהתקבלו ממפע"א וישקול אם יש צורך מידי להשעות את מנהל העבודה. החליט מפע"ר כי יש להשעות או לפסול ללא הגבלת זמן את מנהל העבודה, ישלח הודעה למנהל העבודה ולמבצע הבניה בצירוף כל החומר הרלוונטי. בהודעתו זו תינתן למנהל העבודה או למבצע הבניה הזדמנות לטעון טענותיהם בכתב, תוך 10 ימי עבודה ממועד שליחת ההודעה.

סבר מפע"ר כי יש סכנה ממשית בהמשך עבודתו של מנהל העבודה, יושעה באופן מידי ותיתן לו הזדמנות להשמיע את טענתו בכתב תוך 10 ימים.

התנגדות למינוי מנהל עבודה באתר:

א- מפע"א רשאי להתנגד למינוי מנהל עבודה או לבטל מינויו של מנהל עבודה שמונה, אם השתכנע ממידע שהגיע ליד מינהל הבטיחות כי מתקיים במנהל העבודה אחד מאלה:

1- עבודות הבניה מתבצעות ללא הנהלתו הישירה והמתמדת של מנהל העבודה.

2- מנהל העבודה אינו עונה לדרישות תקנה 3 לתקנות עבודות בניה (כישוריו של מנהל העבודה).

3- מנהל העבודה אינו רשום במערכת המידע של מינהל הבטיחות כמנהל עבודה בבניה ולא הציג מסמכים המעידים על עמידתו בדרישות.

אחריות מנהל עבודה:

א- מנהל העבודה חייב למלא אחר הוראות תקנות אלה ולנקוט צעדים מתאימים כדי להבטיח שכל עובד ימלא אחר התקנות הנוגעות לעבודתו.

ב- כל עבירה לעובדים ואחרים תהיה מוטלת על מנהל העבודה, אלא אם נקבע בתקנות, שהיא מוטלת על מבצע הבניה או על אדם אחר.

ג- אם לא מינה מבצע הבניה מנהל עבודה או מנהל העבודה הפסיק לשמש בתפקידו ולא מונה מנהל עבודה אחר, או נפסל מנהל העבודה ולא מונה אחר במקומו, רואים את כל החובות המוטלות על מנהל העבודה כמוטלות על מבצע הבניה.

הגדרות:

"מזמין":

בעל הנכס או מי שבעל הנכס ייפה את כוחו להתקשר עם קבלנים לביצוע עבודת בניה או בניה

הנדסית, כולה או חלקה.

"מבצע בניה":

קבלן ראשי או מזמין, המבצע את העבודה כולה או חלקה באמצעות עובדים שלו או באמצעות קבלנים העובדים עבורו.

"קבלן ראשי":

מי שמתקשר בהסכם חוזי עם מזמין לבצע עבודת בניה או בניה הנדסית.

"קבלן משנה":

מי שמתקשר בהסכם חוזי עם קבלן ראשי לבצע עבודת בניה או בניה הנדסית.

"עובד":

מי שמועסק על ידי מבצע הבנייה/ קבלן משנה, לרבות קבלן עצמאי.

קבלן ראשי וקבלני משנה:

* כאשר המזמין הטיל את ביצוע הבניה על קבלן ראשי יחיד, יראו את הקבלן הראשי כמבצע בניה.

* כאשר הקבלן הראשי מעסיק בביצוע פעולת הבניה קבלני משנה, יראו את הקבלן הראשי כמבצע בנייה.

* יראו את המזמין כמבצע בניה כאשר הוא מתקשר חוזית עם מספר קבלנים ראשיים, אלא אם אחד מהקבלנים הראשיים קיבל על עצמו את האחריות הכוללת לביצוע תקנות אלה, אישר זאת בכתב ושלח הודעה על המינוי כאמור בתקנה 2, למפע"א.

הצגת שלט:

מבצע הבניה יציג, במקום בולט לעין, באתר שבו מבוצעת פעולת הבניה, שלט שבו יצוינו פרטים אלה:

1- שם מבצע הבניה ומענו.

2- שם מנהל העבודה ומענו.

3- מהות העבודה המבוצעת.

הפנקס הכללי

פנקס שינוהל בכל עבודת בניה או בנייה הנדסית (לרבות מפעלים), שיכלול רישומי זיהוי, בעלי תפקידים והפעולות שמבוצעות במקום.

מבצע הבניה (תופש המפעל) ינהל פנקס כללי באתר, מותר להחזיקו במשרדו של מבצע הבניה.

הפנקס יכלול:

חלק 1- רישומי זיהוי (שם המבצע ומענו, מנהלי החברה, שם האתר וכתובתו, מהות העבודה, וקבלני משנה).

חלק 2- בעלי תפקידים באתר הבניה- מנהלי עבודה, בונים מקצוענים, מפעילי מגדל הרמה, ממונים על ארגז עזרה ראשונה, מתכננים ונאמני בטיחות.

חלק 3- בדיקות תקופתיות ע"י בודק מוסמך(כל 6 חודשים/ 14 חודשים/ 26 חודשים).

חלק 4- בדיקות תקופתיות ע"י מנהל העבודה: חפירות, פיגומים, מגדל הרמה, טפסות.

חלק 5- סיוד קירות, צביעתם וניקויים: שירותים סניטריים, מלתחה, מקום מנוחה ואכילה.

חלק 6- רישומי מפקח עבודה

חלק 7- רישומי בודק מוסמך.

חלק 8- רישום פרטי תאונות עבודה, מקרים מסוכנים, ומחלות מקצוע.

חלק 9- פטורים מיוחדים

שמירת פנקסים ורשומות:

פנקס כללי וכל רשומה אחרת המנוהלת באתר (לפי הפקודה) יש לשמרם ולהחזיקם

פתוחים לעיון מפקח במשך שנתיים לפחות מיום הרישום האחרון בהם.

הוראות בטיחות שונות:

1 - תכנית ארגון בטיחותי של האתר:

א- מבצע בניה אחראי לכך שלפי דרישת מפקח עבודה תוכן תכנית ארגון בטיחותי של האתר לפי הנחיות של מפע"ר.

ב- התכנית תמצא בצמוד לפנקס הכללי.

ג- מנהל העבודה אחראי לכך שהעבודה באתר תתבצע על פי התכנית.

האתרים שלגביהם תידרש הכנת תכנית ארגון בטיחותי :

1- באתר שמועסקים בו מעל 50 עובדים (כולל עובדי הקבלנים).

2- באתר שגובה המבנה עולה על 25 מטר (גובה סופי).

3- באתר שבו מוצבים שני עגורני צריח ומעלה.

4- באתר שהעבודה בו מתבצעת בתוך גדרות של מפעל תעשייתי פעיל ואין הפרדה בינו לבין החלק הפעיל של המפעל.

5- כל אתר אחר שנדרש לעשות כן ע"פ דרישת מפקח עבודה, כאשר לדעתו רמת

הסיכון הצפויה במהלך ביצוע העבודה או באחד משלביה מחייבים זאת.

- מרכיבי התכנית:

1- תכנית כללית של האתר בקנ"מ 1:250 לפחות אשר תכלול בנוסף למבנים העומדים בהקמה גם:

- 1.1- דרכי הכניסה לאתר והיציאה ממנו.
- 1.2- דרכי התנועה באתר, דרכי פינוי פסולת
- 1.3- דרכי שינוע ושיטות שינוע של חומרים (כולל ציוד הרמה בכלל ובאופן מיוחד מיקום ומשטחי עגורני צריח).
- 1.4- מיקום אחסון חומרים.
- 1.5- מיקום מבני עזר (בתי מלאכה, מחסנים, משרדים וכד").
- 1.6- מיקום ופירוט מבנה רווחה לעובדים (מקום מנוחה ואכילה, מלתחה, נוחיות, מי שתייה, עזרה ראשונה).
- 1.7- מיקום קווי חשמל באתר ובסביבתו הקרובה.
- 1.8- הזנת זרם חשמל למבנה לשם ביצוע העבודות וחלוקת הזרם בתוך המבנה.
- 1.9- פירוט מיקום ציוד כיבוי וברזי שרפה.
- 2- סקר סיכונים פוטנציאליים ופירוט אמצעי בטיחות מיוחדים לתהליכים שונים.
- 3- נוהל ביקורת לאיתור מפגעי בטיחות ודרכים לסילוקם.
- 4- נוהל לביצוע עבודות מיוחדות (חפירות, הרכבות, פיגומים וכד").
- 5- נוהל תיאום ביצוע הסדרי בטיחות עם המפעל שבו מבוצעת פעולת בנייה (למקרה של ביצוע פעולת בנייה בתוך מפעל פעיל או סמוך לו).
- 6- נוהל בדיקת ציוד וכלים, רשימת מעקב אחר הבדיקות וביצוע תחזוקה מונעת.
- 7- נוהל תיאום ארגוני ובטיחותי בין פעולות הקבלן הראשי ויתר הקבלנים ובינם לבין עצמם.
- 8- תכנית מפורטת לביצוע הדרכה בטיחותית כללית וספציפית – לפי מקצועות.
- 9- שילוט מסביב לאתר באותיות בולטות לעין המודיע על איסור כניסה לאנשים שאינם עובדים או קשורים לאתר הבנייה.
- 10- נהלי חירום:
 - 10.1 - רשימת האחראים על מתן עזרה ראשונה ונוהל מתן עזרה ראשונה.
 - 10.2 - נוהל פינוי נפגעים.
 - 10.3 - נוהל הודעות על תאונות.
 - 10.4 - רשימת מספרי טלפון למקרה חירום.
 - 10.5 - נוהל פינוי האתר במקרה חירום (כולל מועדי תרגול).

-2 איסור הימצאות אדם מתחת למשא מורם:

לא יימצא אדם מתחת למשא מורם אלא אם כן נסיבות המקרה מחייבות זאת, ואף זאת לפרק הזמן הקצר ביותר ההכרחי לשם ביצוע העבודה, תוך נקיטת אמצעי הבטיחות הנאותים.

-3 הרמה אנכית של משא ומניעת טלטול:

הרמת משא ע"י עגורן או אמצעי הרמה אחר תיעשה באופן אנכי בלבד וינקטו האמצעים הדרושים למניעת טלטול ע"י חבלי כיוון או אמצעים נאותים אחרים.

-4 מעלית להסעת עובדים:

מבצע הבניה אחראי לכך שבמבנה שגובהו עולה על 25 מטרים תותקן מעלית להסעת עובדים.

-5 השלכת חומרים וכלים:

לא יושלכו חומרים או כלי עבודה מגובה העולה על 2 מטרים אלא יורדו בזהירות, אלא אם ההשלכה נעשית בתוך שוקת או מוביל סגורים, ומקום השפיכה מגודר למניעת גישת אדם.

גהות:

-1 מחסה מפני מזג אוויר:

מבצע הבניה אחראי לכך, כי יותקן באתר מקום מחסה מתאים לעובדים מפני גשם, אלא אם כן המבנה המוקם עצמו יכול לשמש למטרה זו.

מבצע הבניה אחראי לכך כי תותקן הגנה לעובדים מפני קרני שמש, ככל שהדבר מעשי בנסיבות הענין.

-2 תאורה:

במקום בו נמצא או עובר אדם ואין בו תאורה טבעית מספקת, יתקין מבצע הבניה תאורה מלאכותית מתאימה בעלת עוצמת אור מספקת אשר תוחזק במצב תקין כל זמן שהעבודה במקום נמשכת.

-3 עזרה ראשונה:

מבצע הבניה אחראי לכך שבכל אתר יותקן ויקויים ארגז לעזרה ראשונה אשר יצויד כראוי, הארגז יהיה ממוקם כך שהגישה אליו תהיה נוחה ולא יוחזק בו דבר זולת חומרים וכלים לעזרה ראשונה.

-4 ממונה על ארגז עזרה ראשונה:

מבצע הבניה ימנה אחראי על ארגז לעזרה ראשונה, שיהיה מצוי במקום כל שעות העבודה, באתר שבו עובדים יותר מ-50 איש, על הממונה להיות מאומן במתן עזרה ראשונה. שמו של הממונה יירשם בפנקס הכללי ותוצג הודעה בדבר שמו של הממונה במקום בולט לעין באתר.

-5 מקום מנוחה ואכילה:

מבצע בניה אחראי לכך שבאתר יועמד לרשות העובדים מקום מתאים לאכילת ארוחותיהם, אשר מוגן מפני גשם, רוח וקרני שמש, ובו שולחנות ומקומות ישיבה במספר מספיק. המקום יקויים במצב תקין ונקי ולא יאוחסנו בו חומרים או חפצים ויימצא מכל סגור לאיסוף של שאריות אוכל ואשפה.

-6 מי שתיה:

מבצע הבניה יתקין ויקויים בנקודות שהגישה אליהן נוחה לכל העובדים מיתקן להספקת מים ראויים לשתייה, בכמות מספקת, מרשת מים ציבורית או ממקור אחר שאישר, בכתב, רופא של לשכת הבריאות המחוזית שהאתר נמצא בתחום אחריותה.

7- מי שתייה בכלים:

מי שתייה שאינם מסופקים ישירות מרשת מים ציבורית יהיו נתונים בכלים נאותים ויוחלפו אחת ליום לפחות, וינקטו כל האמצעים לשמירת המים והכלים מזיהום.

8- אזהרה מפני מים לא ראויים:

נמצאים במקום גם מים שאינם ראויים לשתיה, יש לסמן את מקורות המים הללו בשילוט מתאים, ברור, ובולט לעין.

9- לבוש ונעליים:

לא יועסק אדם ולא יעבוד בבניין אלא אם כן הוא לבוש חולצה או בגד מתאים להגנת עור גופו ונועל נעליים גבוהות בעלות גפה מעור או חומר מתאים אחר וסוליה מעור, גומי או חומר קשיח אחר, למניעת חדירת מסמרים או עצמים חדים.

10- מלתחה:

לפי דרישת בכתב של מפקח עבודה, יש להתקין ולקיים, לשימוש העובדים, מלתחה נאותה לבגדים שאין לובשים אותם בשעות העבודה וסידורים מעשיים סבירים לייבוש בגדי עבודה.